

کارنامه پژوهشکده حج و زیارت

گزارش فعالیت‌های پژوهشکده

از حج ۹۳ تا حج ۹۴

حج کانون معارف الهی است که از آن محتوای سیاست اسلام را در
تمامی زوایای زندگی باید جستجو نمود. (صحیفه امام، ج ۳۱، ص ۷۷)

من مجدداً روی نوشته و جزوه و کتاب تکیه می‌کنم..... باید کتاب‌ها و
جزوه‌هایی نوشته بشود، پاسخ‌هایی روشن به سؤال‌های مقدر داده بشود؛
هر روز هم سؤالی وجود دارد. بعضی از سؤال‌ها همیشه تکرار می‌شود؛
لیکن بعضی از سؤال‌ها موسمی و وابسته‌ی به حوادث جاری است. بایستی
این سؤال‌ها با بهترین بیان، با زیباترین ترجمه و با چاپ مناسب آماده
شود و در اختیار باشد و ان شاء الله در آن‌جا داده بشود. (سخنرانی در جمع

مستولان حج، ۷۰/۴/۲۳)

فهرست

مقدمه.....	۴
فصل اول: آثار گروه‌های علمی - پژوهشی	۵
۱. اخلاق و اسرار	۶
۲. تاریخ و سیره	۸
۳. فقه و حقوق	۱۳
۴. کلام و معارف	۱۷
۵. مطالعات اجتماعی	۲۰
۶. واحد ترجمه	۲۲
فصل دوم: نشریات و ویژه‌نامه‌ها	۲۵
۱. دو فصلنامه میقات الحج	۲۶
۲. فصلنامه میقات حج	۲۶
۳. فصلنامه فرهنگ زیارت	۲۷
۴. گاهنامه بینش	۲۷
فصل سوم: گزارش نشست‌های علمی و تخصصی	۲۸
فصل چهارم: کلان پروژه‌ها	۳۱

۱. دانشنامه حج و حرمین شریفین.....	۳۲
۲. موسوعه رد شبهات.....	۳۲
۳. نرم افزار مقابله با وهابیت.....	۳۲
فصل پنجم: سایر فعالیت‌ها.....	۳۳
۱. ساماندهی نظام جامع و سامانه مواجهه علمی با وهابیت.....	۳۴
۲. تهیه درسنامه‌های نقد وهابیت.....	۳۴
۳. کتابخانه تخصصی حج و زیارت.....	۳۵
۴. حمایت از پایان‌نامه‌های مرتبط.....	۳۵
۵. سایت و فعالیت‌های مجازی.....	۳۶
۶. تعامل و ارتباط با نهادها و موسسات علمی.....	۳۶
۷. میزبانی از هیئت‌های خارجی توسط پژوهشکده در قم.....	۳۷
نمودار موضوعی آثار.....	۳۸
آثار پژوهشکده به تفکیک سال‌ها.....	۳۹

مقدمه

حج و زیارت عصارهٔ معارف ناب اسلام محمدی صلی الله علیه و آله است که کرانهٔ ناپیدای ظرایف و لطایف آن، همواره مطمح نظر علما، فرهیختگان و هنرمندان بوده و هست. جذبهٔ این نظرگاه بلند، پیوسته موجبات جلب نظر بلند نظران قلم به‌دست را فراهم نموده است و بزرگان و اندیشمندان دلدادۀ آستان ملائک پاسبان آل الله صلی الله علیه و آله، در این‌باره کتب و رسائل گوناگون نگاشته و می‌نگارند. تنوع، جامعیت، پویایی و پهنهٔ وسیع آموزه‌ها و مفاهیم حج و زیارت، نیاز به اهتمامی ویژه و سعی خستگی‌ناپذیر دارد و می‌بایست اندیشمندان و پژوهشگران متبحر اسلام شناس، گام‌های بلند و مستحکمی در جهت کشف معارف و رموز این عرصه بردارند. در این راستا پژوهشکده حج و زیارت می‌کوشد تا با بهره‌گیری از دیدگاه و نظریات فرهیختگان حوزوی و دانشگاهی، ابعاد ناکاویده حوزه حج و زیارت را کاوش نماید و موجب اعتلای هر چه بیشتر فرهنگ حج و زیارت شود.

این گزارش به امید بازتاب تلاش‌های انجام شده در بازه زمانی حج ۹۳ تا ۹۴ پژوهشکده حج و زیارت فراهم آمده است تا از این رهگذر، پژوهشگران، بیشتر با فعالیت‌های پژوهشکده حج و زیارت، آشنا شوند.

پژوهشکده حج و زیارت

فصل اول: آثار گروه‌های علمی-پژوهشی

پژوهشکده حج و زیارت دارای ۵ گروه علمی - پژوهشی به نام‌های «۱. اخلاق و اسرار؛ ۲. تاریخ و سیره؛ ۳. فقه و حقوق؛ ۴. کلام و معارف؛ ۵. مطالعات اجتماعی» و واحد ترجمه و نشریات علمی می‌باشد که یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های علمی این گروه‌ها، تولید آثار فاخر در حوزه حج و زیارت است. در سال گذشته تعداد ۸۴ عنوان اثر در قالب ۶۴ عنوان تألیف و ۹ عنوان ترجمه و ۱۲ عنوان نشریه تهیه و تدوین شده است که به معرفی آن مبادرت می‌گردد.

۱. اخلاق و اسرار

حج و حق الناس

داود حسینی، ۱۶۰ صفحه، رقعی / نشر: مرداد ۱۳۹۳

این اثر در یک مقدمه مفهوم‌شناسی و پنج فصل به اهمیت حق الناس و رابطه حق الناس با حج و راه کارهای ادای حق الناس، پرداخته است.

سیره اهل بیت (علیهم السلام) در حج

محمدجواد جوادی، ۲۷۲ صفحه، وزیری / نشر: اسفند ۱۳۹۳

این کتاب ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و تبلیغی حج در سیره اهل بیت (علیهم السلام) را مورد پژوهش قرار داده است.

ضیافت پروردگار: ثبت لحظه های شیفتگی در میعاد

زهرا احمدی، ۱۶ صفحه، رقعی / نشر: دی ۱۳۹۳

در این اثر نویسنده لحظات زیبای حج و حضور در مشاهد شریفه و مشاعر را با برداشت‌های عرفانی ثبت کرده است.

زیارت از نگاهی دیگر

آیت‌الله ابراهیم امینی، ۸۴ صفحه، پالتویی / نشر: تیر ۱۳۹۴

این اثر در دو بخش زیارت خانه خدا و زیارت معصومین علیهم‌السلام تدوین شده است. در بخش زیارت بیت‌الله الحرام به اعمال، آداب و شرایط حج مقبول پرداخته است. در بخش دوم به حقوق معصومین علیهم‌السلام بر پیروان شان و وظایف پیروان در مقابل این حقوق اشاره دارد.

همسفر: ره توشه زائران عتبات عالیات

جمعی از نویسندگان، ۴۲۰ صفحه، وزیری / نشر: مرداد ۱۳۹۴

این کتاب به معرفی شهرهای زیارتی عراق، حرم‌های ائمه معصومین علیهم‌السلام و امامزادگان، آداب زیارت و سفرهای زیارتی، احکام سفر، زندگی‌نامه مختصری از معصومین مدفون در عراق و شهادت آنها پرداخته است.

نیایش‌های آسمانی در اشواط سعی و طواف

محمود شریفی اقدم / نشر: زمستان ۱۳۹۳

این اثر دعای هریک از اشواط سعی و طواف را با استفاده از دعاهای قرآنی برای زائران تنظیم و تدوین کرده است.

۲. تاریخ و سیره

مناسبات ایرانیان با حجاز در دوره‌های مختلف تاریخ اسلامی

سید محمود سامانی، ۲۵۲ صفحه، وزیری / نشر: دی ۱۳۹۳

بررسی مناسبات دولت‌های مستقل ایرانی با حجاز و اثرگذاری آنها بر تحولات سیاسی و اجتماعی، به‌ویژه حج‌گزاری و خدمات در حرمین

شریفین در ادوار مختلف، هدف این پژوهش است.

جغرافیای تاریخی مسیر امام علی (ع) به صفین

احمد خامه‌یار، ۱۵۲ صفحه، رقعی / نشر: بهار ۱۳۹۴

این کتاب به بازشناسی مسیر رفت و برگشت امام علی (ع) از کوفه تا

صفین و موقعیت جغرافیایی محل جنگ صفین بر پایه منابع تاریخی و نیز تحقیقات میدانی

مؤلف و زیارتگاه‌های واقع در طول این مسیر می‌پردازد.

تراث کربلاء

سلمان هادی آل طعمه، ۵۰۴ صفحه، وزیری / نشر: بهمن ۱۳۹۳

دایرةالمعارفی کوچک درباره تاریخ علمی و فرهنگی کربلای معلا و

تصاویر قدیمی درباره این شهر است.

مجموعه تراجم تک نگاری زیارتگاه‌های

مشهور جهان اسلام

این مجموعه که به معرفی زیارتگاه‌های مشهور جهان اسلام به‌ویژه مکان‌های زیارتی عتبات عالیات، سوریه و مصر می‌پردازد، هدف گردشگران مذهبی و زائران عتبات عالیات است که زائران عتبات، شخصیت‌های مدفون در این بقاع را به خوبی آشنا شوند و با معرفت کامل به زیارت آنان بپردازند. در فاز اول، یازده زیارتگاه عراق، هدف این طرح بود و پس از آن بیست زیارتگاه از جمله زیارتگاه‌های کشور سوریه، عربستان، مصر و افغانستان به آن افزوده شد که در حال آماده‌سازی است. تألیف این مجموعه توسط چهارتن از پژوهشگران گروه تاریخ و سیره صورت گرفته که عبارتند از: محمدمهدی فقیه بحر العلوم، محمدسعید نجاتی، سید محمود سامانی و احمد خامه‌یار.

سفرنامه عتبات، هند و حج

سیدمحمدحسین تقوی قزوینی، ۳۲۴ صفحه، وزیری / نشر: خرداد ۱۳۹۴

گزارش مسافرت هشت ماهه مؤلف، به سه کشور عراق، هند و حجاز است که در روز ۱۴ شعبان ۱۳۴۰ آغاز شده و تا ۹ ربیع الثانی ۱۳۴۱ قمری به طول انجامید.

کتابشناسی کاظمین: فهرستواره آثار منتشر شده درباره امام کاظم و

امام جواد (علیه السلام)

اباذر نصر اصفهانی، ۲۱۲ صفحه، رقعی / نشر: اردیبهشت ۱۳۹۴

گزارشی از آثار و منابع منتشره، پس از پیروزی انقلاب از کتابها، مقالهها و پایان نامه های حوزوی - دانشگاهی درباره امام کاظم و امام جواد (علیه السلام) است.

مجموعه مقالات اربعین

جمعی از نویسندگان، به کوشش پژوهشکده حج و زیارت، ۵۲۰ صفحه،

وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۴

۱۸ مقاله برتر درباره اربعین امام حسین (علیه السلام) و نیز ۲۲ مقاله چاپ شده

در روزنامه ها، به همراه کتابشناسی اربعین تشکیل دهنده این مجموعه است.

راهنمای مسجد مقدس سهله، مسجد زید و مسجد صعصعه

سیدعلی علوی، ۹۶ صفحه، جیبی / نشر: آبان ۱۳۹۳

معرفی مسجد سهله و مقام های موجود در آن و شیوه نمازها و ادعیه مربوط به این مسجد، به همراه دو مسجد صعصعه و زید و بیان

اعمال آنها موضوع این کتابچه است.

هدیه الزائرین

نوشته محمد هادی زائر طهرانی (متوفای بعد از ۱۳۲۱ق)، تصحیح سید محمد موسوی

نژاد، ۲۱۶ صفحه، رقعی / نشر: خرداد ۱۳۹۴

در این کتاب، مشاهدات مؤلف و نیز تحقیقات وی از منابع معتبر تاریخی

درباره اماکن زیارتی مکه و مدینه و بارگاه امامان و امامزادگان و نیز مدفونین در آنها و نسب آنان و

همچنین ساختمان ها و گنبد ها و تعمیرات صورت گرفته در آنها به طور مفصل ذکر شده است.

نقش شیعه در تاریخ نگاری اسلامی

محمد غفوری، ۲۱۶ صفحه، رقعی / نشر: مرداد ۱۳۹۴

این کتاب به بررسی و نقد کتاب «اثر التشیع علی الروایات التاریخیه فی قرن الاول هجری» تألیف «عبدالعزیز نورولی» پرداخته و به شبهات آن پاسخ داده است.

سلام بر مدینه

مجید ملامحمدی، ۱۴۴ صفحه، جیبی / نشر: تیر ۱۳۹۴

این کتاب به زبان ساده، نوجوانان را با برخی از اماکن مقدس و تاریخی مدینه منوره آشنا می‌سازد.

از قم تا کربلا: سفر به عتبات عالیات؛ بررسی راه قم - قصر شیرین

در دوره قاجار

سعیده سلطانی مقدم، ۱۸۷ صفحه، رقعی / نشر: اسفند ۱۳۹۳

تا چندی پیش مسیر قم - قصر شیرین، از مهم‌ترین راه‌های ارتباطی در ایران و مسیر زمینی اصلی زائران عتبات و حجاج به شمار می‌آمد؛ بررسی کارکردهای مذهبی و فرهنگی این مسیر، هدف پژوهش این کتاب است.

برگزاری حج در دوره پهلوی

حمیده سلطانی مقدم، ۱۳۶ صفحه، رقعی / نشر: دی ۱۳۹۳

روند شکل‌گیری اداره حج و زیارت در دوره پهلوی دوم، شناسایی مشکلات و موانع برگزاری حج در این دوره، موضوع این پژوهش است.

حج ۳۱ گزارشی از حج گزاری سال ۱۴۳۱ هـ.ق (درخم ابروی دوست)

یعقوب توکلی، ۳۰۰ صفحه، وزیری / نشر: بهار ۱۳۹۴

این کتاب گزارشی است از اتفاقات و وقایع روزشمار حج تمتع در سال ۱۳۸۹ که سندی مکتوب از اجتماع میلیونی مسلمین در مراسم حج می‌باشد.

حج ۳۲ گزارشی از حج گزاری سال ۱۴۳۲ هـ.ق

عبدالرسول هاجری، ۹۱۶ صفحه، وزیری / نشر: تابستان ۱۳۹۴

این کتاب گزارشی است از اتفاقات و وقایع روزشمار حج تمتع در سال ۱۳۹۰ که سندی مکتوب از اجتماع میلیونی مسلمین در مراسم حج می‌باشد.

۳. فقه و حقوق

حج و ولایت فقیه

رضا عنصلی و مهدی درگاهی، ۲۴۴ صفحه، وزیری / نشر: خرداد ۱۳۹۴

محدوده ولایت فقیه در عرصه حج و زیارت و وظایف حاکم اسلامی در قبال این مهم، مسئله‌ای است که در این کتاب مورد بررسی فقهی قرار گرفته است.

حج و حقوق بشر

مسعود راعی، ۲۱۲ صفحه، وزیری / نشر: فروردین ۱۳۹۴

آموزه‌های حقوق بشری حج، در چند لایه، حمایت‌های خاصی را از حجاج به عمل آورده‌اند. که در این کتاب با رویکردی تطبیقی بین

آموزه‌های حج و قوانین حقوق بشر مقایسه شده است.

فقه الحج: دراسة فقهية مقارنة بين المذاهب الإسلامية

شیخ محمد مهدی نجف، ۵۰۰ صفحه، وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۴

این کتاب با رویکردی تطبیقی در بیان مسایل فقهی حج، مطابق با نظریه‌های فقهی شیعه امامیه و فقه مذاهب اربعه اهل سنت نگاشته شده است. رویکردی که با هدف نزدیک کردن دیدگاه‌های مذاهب اسلامی به یکدیگر انتخاب شده است.

حج در آینه فقه: مجموعه مقالات فقهی فصلنامه میقات حج از سال

۱۳۷۱ تا ۱۳۹۲

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت، ۳ جلد، وزیری / نشر:

تیر ۱۳۹۴

اتقان علمی مقالات فقهی نگاشته شده در فصلنامه میقات حج

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت بر آن داشته تا مقالات این نشریه را

استخراج کرده و در قالب یک مجموعه سه جلدی با عنوان «حج در آینه فقه» منتشر کند.

سرزمین منا و مسائل نوپدید

محمدسعید نجاتی، ۳۰۰ صفحه، وزیری / نشر: بهمن ۱۳۹۳

«منا» از مشاعری است که همه ساله حجاج بیت‌الله الحرام برای انجام مناسک

چهارگانه حج تمتع، در آن اجتماع می‌کنند و محدودیت فضای آن با وجود جمعیت

بسیار، باعث شده تا متولیان امر در صدد توسعه آن برآیند. در این کتاب مسائل نوپدید در منا مورد بررسی

فقهی قرار گرفته است.

طواف نساء و جایگاه آن در فقه

حمید کمالی اردکانی، ۲۴۸ صفحه، وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۴

این کتاب به بررسی اصل وجوب طواف نساء در اقسام حج و عمره، و نوع

این وجوب و آثار آن پرداخته و در پایان، احکام مترتب بر طواف نساء مورد

بحث و بررسی قرار گرفته است.

غروب شرعی از دیدگاه فریقین

۱۴ حمید کمالی اردکانی، ۳۰۴ صفحه، وزیری / نشر: دی ۱۳۹۳

غروب شرعی در سه حکم کثیرالابتلاء (مبدأ زمانی نماز مغرب، افطار صائم و

افاضه از عرفات)، مطرح می‌شود. در تحقق غروب شرعی بین فقهای امامیه و اهل

سنت اختلاف است، که در این کتاب به این مسائل پرداخته شده است.

فرهنگ اصطلاحات حج و عمره (راهنمای زائران سرزمین وحی)

مسعود فکری، با همکاری سید احمد علائی، ۲۷۸ صفحه، وزیری / نشر: دی ۱۳۹۳

زائران بیت الله الحرام اغلب با اصطلاحاتی مواجه می‌شوند که نیازمند شناخت معنا و کاربرد آن هستند. در این کتاب مجموعه‌ای از این اصطلاحات با توضیح مختصری، گردآوری شده است.

مقام ابراهیم و جایگاه آن در فقه

مهدی درگاهی و رضا عندلیبی، ۲۱۲ صفحه، وزیری / نشر: اسفند ۱۳۹۳

با توجه به توسعه‌های اخیر در مسجدالحرام و احتمال جابجایی مقام ابراهیم علیه السلام، گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت بر آن شد تا «مقام ابراهیم علیه السلام و جایگاه آن در فقه» را مورد بررسی و تحقیق قرار دهد.

پژوهشی فقهی پیرامون نماز زیارت

رضا سلم آبادی، ۲۳۲ صفحه، رقعی / نشر: خرداد ۱۳۹۴

مشروعیت نماز زیارت و مسائل مرتبط با آن در این کتاب مورد بررسی فقهی قرار گرفته است.

مناسک حج مطابق با فتاوی امام خمینی رحمه الله با حواشی مراجع معظم

تقلید و استفتائات جدید (ویرایش جدید ۱۳۹۳)

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت، ۸۶۷ صفحه، وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۳

مناسک محشی حج با حواشی و استفتائات جدید مراجع بزرگوار تقلید، حضرات آیات عظام خامنه‌ای، سیستانی، مکارم شیرازی، صافی گلپایگانی، شبیری زنجانی، موسوی اردبیلی، سبحانی، نوری همدانی، فاضل لنکرانی، بهجت و تبریزی نگارش یافته است.

مناسک همراه

گروه فقه و حقوق پژوهشکده حج و زیارت - ۱۴۴ صفحه، پالتویی / نشر:

تیر ۱۳۹۴

حجیم بودن مناسک حج از یک سو و لزوم دسترسی آسان و سریع به احکام

مبتلا به حج از سوی دیگر، گروه فقه و حقوق را بر آن داشت که گزیده‌ای از مناسک حج را که

مشمول بر فتاوی ۱۴ تن از مراجع تقلید است تدوین نماید.

استطاعت جسمی در حج

قدرت‌الله هادی، ۱۷۲ صفحه، رقعی / نشر: تیر ۱۳۹۴.

در این کتاب مسائل پزشکی مرتبط با حج به همراه توصیه‌های بهداشتی به

زائرین مطرح شده است.

تحقیق فی غسل الاحرام

علی عندلیب همدانی، ۱۱۹ صفحه، رقعی / نشر: بهمن ۱۳۹۳.

حکم غسل احرام در این کتاب مورد بررسی فقهی قرار گرفته و نظریات

و ادله قدما و متأخرین در مورد آن تحلیل شده است.

۴. کلام و معارف

صفات خبری در اندیشه اسلامی (با رویکرد نقد وهابیت)

غلامرضا رضایی، ۲۶۸ صفحه، وزیری / نشر: تابستان ۱۳۹۴

در این کتاب دیدگاه‌هایی مانند: تعطیل، تفویض، تشبیه و تجسم، اثبات

بلاکیف، تأویل، و دیدگاه اهل بیت علیهم‌السلام به صورت اجمال و دیدگاه تفویض کیفیت وهابیت به‌طور

مبسوط مورد بررسی قرار گرفته است.

توحید افعالی از نگاه فرق و مذاهب اسلامی

حسن ترکاشوند، ۲۰۸ صفحه، رقعی / نشر: تابستان ۱۳۹۴

در این کتاب پس از تعریف توحید و بیان اقسام آن، حقیقت توحید

افعالی و ارتباط آن با نظام علیت و با اختیار انسان، از منظر فرق و مذاهب

اسلامی بررسی شده و دیدگاه وهابیت در این باره نقد شده است.

جایگاه اعتقاد در ارزیابی راویان از دیدگاه اهل سنت

محسن افضل آبادی، ۴۰۴ صفحه، وزیری / نشر: اردیبهشت ۱۳۹۴

در این نوشتار نویسنده معیارهای عدالت راوی از دیدگاه اهل سنت را بررسی و با

استفاده از معیارهای آنان، به بررسی روایات منقول از راویان شیعی، می‌پردازد.

امامت و دلایل انتصابی بودن آن

سلیمان امیری، ۳۷۶ صفحه، وزیری / نشر: فروردین ۱۳۹۴

این نوشتار نصب امام علیه السلام را با بررسی دلایل عقلی و نقلی (در حوزه امامت عامه) و بررسی دلایل نقلی (در حوزه امامت خاصه) به صورت

تطبیقی اثبات می‌کند.

منابع علم امامان شیعه

سید محمد جعفر سبحانی، ۲۱۲ صفحه، وزیری / نشر: اسفند ۱۳۹۳

نویسنده در این کتاب منبع و سرچشمه علم امامان علیهم السلام و این‌که آن بزرگواران بر چه اساس احکام و دستورهای اسلام را بیان می‌کنند را تبیین کرده و به شبهات مربوطه پاسخ داده است.

الشیعة و وسائل الاعلام

جعفر سبحانی تبریزی، ۱۵۴ صفحه، رقعی / نشر: بهمن ۱۳۹۳

این کتاب به شبهات عثمان الخميس، درباره حکم نماز در مساجد شیعه، توسل، جریان فدک، حدیث کساء مسأله بداء، تولد امام علی علیه السلام در کعبه، پاسخ داده است.

توحید عبادی از دیدگاه شیعه و وهابیت

مهدی نکویی سامانی، ۱۹۵ صفحه، رقعی / نشر: اسفند ۱۳۹۳

نویسنده در این کتاب موضوع توحید عبادی را از نگاه وهابیت و شیعه تحلیل و با وارد کردن نقدهای متعدد بر عقاید وهابیت، بی‌اساس بودن تفسیر آنان را ثابت می‌کند.

أصل التوحيد في مدرسة أهل البيت عليهم السلام

شاكر الساعدي، ۲۳۲ صفحه، وزیری / نشر: فروردین ۱۳۹۴

این کتاب نخست نقش توحید در رسیدن به مراتب عالی کمال را مورد اشاره قرار داده است، سپس مراتب توحید ذاتی، افعالی و صفاتی را تبیین و

نظر اهل بیت علیهم السلام در مورد صفات سلبیه را توضیح داده است.

تبرک (مجموعه مقالات)

جمعی از نویسندگان، به کوشش گروه کلام پژوهشکده حج و زیارت، ۱۹۲ صفحه،
رقعی / نشر: اردیبهشت ۱۳۹۴

این مجموعه، شامل مقالاتی با عناوین: «جایگاه تبرک در ادیان الهی»؛

«جایگاه تبرک در قرآن و روایات»؛ «صحابه و تبرک به آثار پیامبر»؛ «لزوم حفظ آثار نبوی
مدینه منوره و... می باشد.

فتنة التكفير: جذورها و آثارها فی المجتمع

آیت الله جعفر سبحانی، ۱۳۲ صفحه، رقی / نشر: اسفند ۱۳۹۳

موضوع این کتاب، بررسی اسباب و علل و عواقب پدیده تکفیر در
جامعه اسلامی و نیز راهکارهای برون رفت از آن است.

فرماندهان تکفیر: آشنایی با شخصیت‌ها و فتاوای بزرگان وهابیت

حمید محمدی صبور، ۴۵۶ صفحه، وزیری / نشر: خرداد ۱۳۹۴

ابن تیمیه، ابن قیم جوزی، محمد بن عبدالوهاب، بن باز، عبدالعزیز آل الشیخ،
محمد ناصرالدین آلبنی، صالح بن فوزان، عبدالله بن جبرین و ابن عثیمین از جمله
شخصیتهایی هستند که در این کتاب دیدگاه‌ها و افکارشان بررسی شده است.

گفتگوی آرام و مفید در مدینه

احمد اسدنژاد، ۱۵۲ صفحه، وزیری / نشر: بهمن ۱۳۹۳

موضوعات گفت‌وگوها در این کتاب بدین شرح است: زیارت‌نامه...؛ شرک
بودن توسل و شفاعت...؛ مصادیق اهل بیت پیامبر ﷺ؛ ذکر نشدن نام

امامان ﷺ در قرآن؛ لقب صدیق...؛ حدیث لا نورث و... .

۵. مطالعات اجتماعی

حج در اندیشه حضرت امام علیه السلام و مقام معظم رهبری

عبدالناصر خلیلی، ناصر سیدابراهیمی و علی خلیلی، ۳۰۸ صفحه، رقعی / نشر:

خرداد ۱۳۹۴

حج، یکی از مناسکی است که امام خمینی به عنوان ظرفیت عظیمی بدان می‌نگریست، چرا که از نظر ایشان، قدرت و وحدت، تعامل و همدلی و آگاهی از اوضاع سرزمین‌های اسلامی، در موسم حج به وقوع می‌پیوندد و دیگر ابعاد ظاهری و باطنی، در این مراسم باشکوه نمایان می‌شود. مقام معظم رهبری نیز با تمرکز بر تعالیم اسلامی و شفاف‌سازی به روز از مسائل و مشکلات ملت‌های مسلمان، نقش هدایتگر بزرگی را در به ثمر رساندن آرمان‌های حضرت امام داشته‌اند.

حج و انقلاب اسلامی (مجموعه مقالات)

به کوشش مسعود معینی‌پور، ۵۸۰ صفحه، وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۴

این کتاب شامل ۱۷ مقاله از نویسندگان مختلف است که به بررسی تأثیر و

۲۰. تأثیرات متقابل حج و انقلاب اسلامی پرداخته است. بخش اول: نگاه به انقلاب اسلامی و حج با رویکرد تمدنی؛ بخش دوم: واکاوی تأثیرات حج بر انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ بخش سوم: واکاوی تأثیرات انقلاب و جمهوری اسلامی بر حج؛ بخش چهارم: ظرفیت‌های کنگره حج برای صدور انقلاب.

حج و تعالی جهان اسلام: مروری بر کارکردهای بین المللی حج با تمرکز بر

بیداری اسلامی

محسن محمدی، ۲۴۰ صفحه، وزیری / نشر: اسفند ۱۳۹۳

در این کتاب کارکردهای بین المللی حج در راستای بیدارای اسلامی

بررسی و تحلیل شده است. مطالب کتاب در دو بخش کارکردهای حج در راستای بیداری اسلامی و ظرفیتهای حج در تقویت بیداری اسلامی آمده است.

حج و امت اسلامی

محسن محمدی، ۲۴۰ صفحه، وزیری / نشر: اردیبهشت ۱۳۹۴

در این کتاب تحلیل امت اسلامی و بررسی ارتباط آن با حج به

عنوان یکی از مهم ترین عبادات اجتماعی اسلام، بررسی گردیده است.

که در هفت بخش سامان یافته است که عبارتند از: آثار و ظرفیتهای حج در تقویت امت اسلامی؛ حج، تبلیغ دینی و امت اسلامی؛ ظرفیتهای اقتصادی حج و امت اسلامی؛ مواجهه امت اسلامی و غرب، (بررسی ظرفیتهای برائت از مشرکین در انسجام امت اسلامی)؛ حج، فلسطین، بیداری اسلامی؛ نظام ارتباطات امت اسلامی در حج؛ حج و انقلاب اسلامی ایران.

ساختار سیاسی - اجتماعی شیعیان عراق

فرج الله قاسمی، ۲۹۲ صفحه، رقعی / نشر: دی ۱۳۹۳

در این پژوهش ضمن بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی عراق، به

وضعیت و تاریخ گذشته و حال شیعیان در این کشور پرداخته شده و در نهایت،

اندیشه و نگرش سیاسی مراجع معاصر عراق بررسی شده است.

۶. واحد ترجمه

تاریخچه آستان مطهر امام علی علیه السلام

نوشته دکتر صلاح مهدی فرطوسی، ترجمه حسین طه نیا، ۵۰۰ صفحه، وزیری / نشر:

بهمن ۱۳۹۳

پیدایش مدفن امام علی علیه السلام و روند توسعه و بازسازی آستان مقدس ایشان تا دوره نادرشاه افشار هدف این پژوهش است.

زیارتگاه‌های اهل بیت علیهم السلام جایگاه تعظیم شعائر الهی (ترجمه کتاب

مشاهدنا و قبور اهل البیت علیهم السلام)

محاضرات آیت‌الله شیخ محمد سند، نوشته محمد رجب عبدالوهاب، ترجمه

مجتبی باقری، ۲۸۰ صفحه، وزیری / نشر: تیر ۱۳۹۴

در این کتاب بحثی قرآنی، روایی و فقهی در جواز ساختن مشاهد و قبور اهل بیت علیهم السلام مطرح شده

است.

۲۲ حج گزاری ایرانیان به روایت اسناد عثمانی و قاجاری

اسرا دوغان و مهری آریانفر، ۵۰۸ صفحه، وزیری / نشر: بهمن ۱۳۹۳

این مجموعه شامل بخشی از اسناد موجود در آرشیوهای ترکیه و ایران

در خصوص حج و حج گزاری ایرانیان در قرون ۱۳ و ۱۴ ه.ق و بیانگر روابط سیاسی، فرهنگی و

اقتصادی مرتبط با دو دولت می‌باشد که تصویری مستند و واقعی از روند حج‌گزاری ایرانیان را به خواننده نشان می‌دهد. خانم «اسرا دوغان» اهل ترکیه این اسناد را از ترکی به فارسی ترجمه کرده است.

**آرامگاه عقيله بنی‌هاشم: پژوهشی تحلیلی - تاریخی / ترجمه: مرقد العقيلة
زینب علی‌زاده فی میزان الدراسة والتحقيق والتحليل
نوشته محمد حسنین السابقی، ترجمه حسین طه‌نیا، ۳۲۰ صفحه، وزیری / نشر:
مرداد ۱۳۹۴**

پژوهشی درباره محل دفن و زیارتگاه زینب کبری (علی‌ها) در دمشق و قاهره که برای نخستین بار در سال ۱۳۹۹ قمری منتشر شده و گسترده‌ترین پژوهش در این زمینه به حساب می‌آید.

**ترجمه اردو کتاب «تخریب و بازسازی بقیع به روایت اسناد»
تحریر سیدعلی قاضی عسکر، ترجمه سید ضغیم عباس همدانی، ۱۷۲ صفحه،
پالتویی / نشر: تیر ۱۳۹۴**

بررسی وضعیت گذشته و حال قبرستان بقیع با تکیه بر اسناد معتبر است. کتاب حاضر ابتدا شرح حال مختصری از دفن‌شدگان معروف در بقیع ارائه کرده و سپس به تاریخ تخریب بقیع و بقاع متبرکه مدینه و مکه می‌پردازد و آن‌ها را به روایت اسناد تاریخی گزارش می‌کند. گزارش نویسنده بر مبنای واکنش‌های افراد و نهادهای مختلف به تخریب بقیع است.

**گل بی خار: آسیب شناسی کتب اهدایی وهابیان در ایام حج [زبان
اردو]**

**دکتر عدنان درخشان، ترجمه سید احمدحسین حسینی، ۱۰۴ صفحه، رقعی /
نشر: تیر ۱۳۹۴**

در این کتاب، کتاب‌هایی که وهابی‌ها به زائران اهدا می‌کنند را برگزیده و در پنج فصل آنها را نقد کرده است.

حرمت تکفیر (اردو)

پژوهشکده حج و زیارت، ۷۸ صفحه، پالتویی / نشر: تابستان ۱۳۹۴

این کتاب به فتاوا و نظرات مراجع عظام تقلید و اندیشمندان اسلامی - که اهانت به مقدسات مذاهب اسلامی و تکفیر پیروان سایر مذاهب را جایز نمی‌دانند - پرداخته است و به زبان اردو ترجمه گردید.

حرمت تکفیر (ترکی استانبولی)

پژوهشکده حج و زیارت، ۱۰۶ صفحه، پالتویی / نشر: تابستان ۱۳۹۴

این کتاب به فتاوا و نظرات مراجع عظام تقلید و اندیشمندان اسلامی - که اهانت به مقدسات مذاهب اسلامی و تکفیر پیروان سایر مذاهب را جایز نمی‌دانند - پرداخته است و به زبان ترکی استانبولی ترجمه گردید.

فرهنگ‌نامه اسرار و معارف حج (ترکی استانبولی)

پژوهشکده حج و زیارت، ۳۶۶ صفحه، رقعی / نشر: تابستان ۱۳۹۴

این اثر معارف و اسرار حج را با بهره‌گیری از آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم‌السلام بیان کرده و به زبان ترکی استانبولی ترجمه شده است.

فصل دوم: نشریات و ویژه نامه ها

بخش دیگری از فعالیت‌های پژوهشکده حج و زیارت انتشار نشریات و ویژه‌نامه‌هایی است

که به مناسبت‌های مختلف منتشر می‌شود.

۱. دو فصلنامه میقات الحج

در شماره‌های اخیر (۴۳ - ۴۲) به مباحث گوناگون تخصصی حج پرداخته است که به تعدادی از مقالات منتشره در این دو شماره اشاره می‌شود:

مع آیه: ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ فضائل الحرمین الشریفین فی تراث أهل البيت (علیهم السلام)؛ طریق نجد و جبل شمر فی المصادر الإيرانية؛ خلاصة المنهاج... العلامة الحلي؛ رسالة المرجع الديني ... إلى أحد علماء السعودية: ﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾؛ حديث الغدير، مقارنة و دراسة لطرقه و... .

۲. فصلنامه میقات حج

شماره‌های ۸۷، ۸۸، ۸۹ و ۹۰ فصلنامه مربوط به سال ۱۳۹۳ می باشد که شماره های ۸۷ و ۸۸ در یک شماره انتشار یافت.

محتوای این شماره‌ها را نیز موضوعات فقهی، اسرار و معارفی، تاریخی - رجالی، آثار و اماکن و... تشکیل می‌دهد، در این میان مطالبی مانند «موضوع شناسی برخی اماکن مکه و مدینه»، «خفتگان در بقیع» و سفرنامه های مربوط به سال‌های دور با اقبال بیشتری مواجه بوده است.

۳. فصلنامه فرهنگ زیارت

شماره‌های ۱۸، ۱۹ و ۲۰، ۲۱ و ۲۲ فصل‌نامه مربوط به سال ۱۳۹۳ و بهار ۱۳۹۴ می‌باشد که شماره‌های ۱۹ و ۲۰ در یک شماره (ویژه اربعین حسینی) انتشار یافت.

در این شمارگان، مقالات و گزارش‌هایی در حوزه‌های اسرار و معارف زیارت، تاریخ و رجال، اماکن و آثار زیارتی و سفرنامه‌ها و معرفی کتب حوزه زیارت به چاپ رسیده است.

۴. گاهنامه بینش

نشریه‌ای که در حوزه‌های کلامی، سیاسی، فقهی و اخلاقی در هر شماره به موضوعی ویژه با هدف ارتقای بینش روحانیان و کارگزاران حج و زیارت می‌پردازد. شماره چهار به موضوع «ترور و خشونت» و پنج به موضوع «سلفیت و سلفیان» پرداخته است.

فصل سوم: نشست‌های علمی و تخصصی

از جمله وظایف و مأموریت‌های پژوهشکده برگزاری همایش‌ها و نشست‌های تخصصی مرتبط با موضوع حج و زیارت و وهابیت‌شناسی بوده است. در طی این دوره، ۸ نشست علمی در پژوهشکده برگزار گردید.

۱. «حج در ادبیات کهن» / زمان: ۲۰ خرداد ۱۳۹۴

۲. «بررسی آیین و آداب زیارت مطلوب و مقایسه آن با وضع موجود» / زمان: ۱۹ آذر ۱۳۹۳

۳. «بررسی زوایای مختلف اربعین» / زمان: ۱۳ آذر ۱۳۹۳

۴. «بررسی مدفن حضرت زینب (س) در شام و مصر» / زمان: ۶ اسفند ۱۳۹۳

۵. «بررسی فقهی زیارت از منظر مذاهب اسلامی»/

زمان: ۱۳ آذر ۱۳۹۳

۶. «حج و محیط زیست»/ زمان: ۱۰ خرداد ۱۳۹۴

۷. «موضوع شناسی اماکن حج و عمره»/ زمان:

۳۰ بهمن ۱۳۹۳

۸. «بایسته‌های بین‌المللی روحانیون کاروان‌ها»/

زمان: ۲۰ اسفند ۱۳۹۳

فصل چهارم: کلان پروژه‌ها

پژوهشکده حج و زیارت علاوه بر مطالعات و پژوهش‌های معمول، برخی از کلان پروژه‌هایی که مرتبط با حوزه حج و زیارت است را نیز آغاز کرده است که به دنبال معرفی می‌شوند.

۱. دانشنامه حج و حرمین شریفین

ضرورت نگاه تخصصی و علمی به حج و زیارت موجب گردیده تدوین مداخل اصلی این

حوزه در قالب دانشنامه حج و حرمین شریفین در دستور کار قرار گیرد. فرایند اجرایی این کلان‌پروژه از سال ۱۳۸۷ آغاز گردید و در سال ۱۳۹۲ پنج جلد نخست آن منتشر شد. طی یکسال گذشته امور مربوط به جلد ششم و هفتم این دانشنامه پیگیری شد.

۲. موسوعه رد شبهات

به منظور پاسخ‌گویی متقن و علمی به شبهات وارده از سوی سلفیان و وهابیان بر باورهای پیروان اهل بیت (علیهم‌السلام) موسوعه رد شبهات در دستور کار پژوهشکده قرار گرفته و اساسنامه، شیوه‌نامه و عناوین بیش از دویست شبهه تهیه گردیده است. با انجام این پروژه، مجموعه مدونی در پاسخگویی به شبهات وهابیت فراهم خواهد آمد که پاسخگوی نیازهای محققان خواهد بود.

۳. نرم افزار مقابله با وهابیت

پژوهشکده حج و زیارت با مشارکت معاونت آموزش دفتر تبلیغات خراسان رضوی اقدام به تولید نرم افزاری جامع در خصوص نقد و مقابله با وهابیت کرده است که شامل کتب، دروس آموزشی، فیلم و تصویر به صورت مستند در حال تهیه می‌باشد.

فصل پنجم: سایر فعالیت‌ها

علاوه بر انجام پژوهش‌های تولیدی و انتشار آن در قالب کتاب و مقالات تخصصی که در فصل‌های قبل معرفی گردید. فعالیت‌های مهم دیگری توسط پژوهشکده اجرا یا در حال انجام می‌باشد که اهم آن به شرح ذیل است.

۱. ساماندهی نظام جامع و سامانه مواجهه علمی با وهابیت

ضرورت مواجهه جدی با وهابیت و دفاع از کیان تشیع در مقابل شبهات مطروحه از سوی این فرقه و فرصتهایی که حج، برای شناخت و مقابله با تهدیدات وهابیان در اختیار می‌نهد، این ظرفیت را به‌وجود آورده است که پژوهشکده حج و زیارت به عنوان ستاد مقابله عالمانه و کارشناسی با وهابیت در کشور شناخته شود. بر این اساس، نظام جامع مواجهه با وهابیت تدوین و با بهره‌گیری از آرای اندیشمندان به راهبردها و برنامه‌های عملیاتی مقابله با این فرقه بدل خواهد شد.

۲. تهیه درسنامه‌های نقد وهابیت

«ستاد مقابله با جریان‌های تکفیری» برای آشنایی کادر و پرسنل نهادها و سازمان‌هایی که در حوزه بین‌الملل فعالیت می‌کنند، دوره‌های نقد سلفی‌گری و وهابیت را در دو سطح مقدماتی و تکمیلی تدوین کرده است.

۱. دوره مقدماتی:

این دوره، مباحث کلی و توصیفی - تحلیلی به عنوان پیش‌نیاز بحث‌های تخصصی ارائه می‌گردد. در سه جلد با عنوان «۱. آشنایی با مذاهب اسلامی؛ ۲. آشنایی با سلفی‌گری وهابیت؛ ۳. تقریب مذاهب اسلامی».

۲. دوره تکمیلی:

در این سطح، مباحث اصلی موضوع مورد بحث به صورت تخصصی و تفصیلی، ارائه می‌گردد.

در شش جلد «۱. مبانی فکری و اعتقادی وهابیت؛ ۲. سلفی‌گری و مذاهب اسلامی؛ ۳. وهابیت و مذاهب اسلامی؛ ۴. جریان‌شناسی وهابیت؛ ۵. آشنایی با تبلیغات وهابیت؛ ۶. بیداری اسلامی».

۳. کتابخانه تخصصی حج و زیارت

با بیست و دو هزار عنوان کتاب، می‌توان از آن به عنوان مهم‌ترین و تخصصی‌ترین کتابخانه فعال در حوزه حج و زیارت و وهابیت‌شناسی در کشور نام برد. که به منظور در اختیار قرار دادن منابع به روز و جدیدترین آثار در این حوزه در یکسال گذشته ۱۵۰۰ جلد کتاب جدید به زبانهای فارسی و عربی خریداری گردیده است.

همچنین PDF سازی کتب کتابخانه به منظور عرضه آن در فضای مجازی و سهولت هرچه بیشتر در دسترسی محققان، در دستور کار قرار گرفته است که با روند مناسبی در حال پیگیری است.

۴. حمایت از پایان‌نامه‌های مرتبط

از آنجا که دانشجویان سطوح عالی حوزه و دانشگاه ظرفیت بسیار مناسبی برای پرداختن به مسائل ناکاویده حوزه حج و زیارت هستند، پژوهشکده، بخشی از توان خود را برای هدایت و

حمایت از پایان‌نامه‌هایی که در سطوح مختلف حوزه و دانشگاه در حال انجام است، قرار داده است. تاکنون نیز بیش از دویست و پنجاه پایان‌نامه در این زمینه شناسایی شده است که در مرحله ارزیابی قرار دارند.

برنامه‌هایی به منظور حمایت از نگارش پایان‌نامه در سطوح عالی حوزه و دانشگاه در موضوعات مرتبط با حج و زیارت در دست پیگیری است.

طی یکسال گذشته از ۷ عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۳ عنوان پایان‌نامه دکتری حمایت مالی شده است.

۵. سایت و فعالیت‌های مجازی

پایگاه اینترنتی پژوهشکده حج و زیارت به آدرس:

Phz.hajj.ir

به دو زبان فارسی و عربی راه‌اندازی گردید:

تکمیل فاز اول بانک اطلاعاتی «نقد وهابیت»: اطلاعات تمامی آثاری که در جهان اسلام در نقد فرقه وهابیت منتشر شده، اطلاعات حدود ۲۰۰۰ عنوان از نوشته‌های شیعیان (شامل کتاب، مقاله، پایان‌نامه) وارد شد. در فاز بعدی (که بخشی از آن اجرا شده) قرار است کلیه آثار و نوشته‌های اهل سنت در نقد وهابیت نیز معرفی شوند.

بارگذاری متن کتب چاپ شده توسط پژوهشکده، مقالات وهابیت و پاسخگویی به شبهات و انتشار اخبار مرتبط با این حوزه است.

۶. تعامل و ارتباط با نهادها و موسسات علمی

۱. انعقاد تفاهم‌نامه علمی پژوهشی با مرکز فقهی ائمه اطهار (عج)

۲. انعقاد تفاهم‌نامه علمی پژوهشی با مرکز موضوع‌شناسی اسلامی (ممشا)

۳. انعقاد تفاهم‌نامه علمی پژوهشی با دانشگاه قم

۴. انعقاد تفاهم‌نامه با دانشگاه علمی کاربردی حج و زیارت

۵. برگزاری همایش مشترک «میراث مشترک ایران و عراق»

۶. برگزاری نشست علمی مشترک با مرکز موضوع‌شناسی اسلامی (ممشا)

۷. میزبانی از هیئت‌های خارجی توسط پژوهشکده در قم

۱. دیدار شیخ خالد اباذر العطیه، رئیس شورای

عالی حج و عمره عراق و هیئت همراه، با رئیس

پژوهشکده (خرداد ۱۳۹۴)

۲. دیدار خانم عایشه مونیزا، رئیس سازمان حج

جمهوری مالدیو، با ریاست پژوهشکده (فروردین

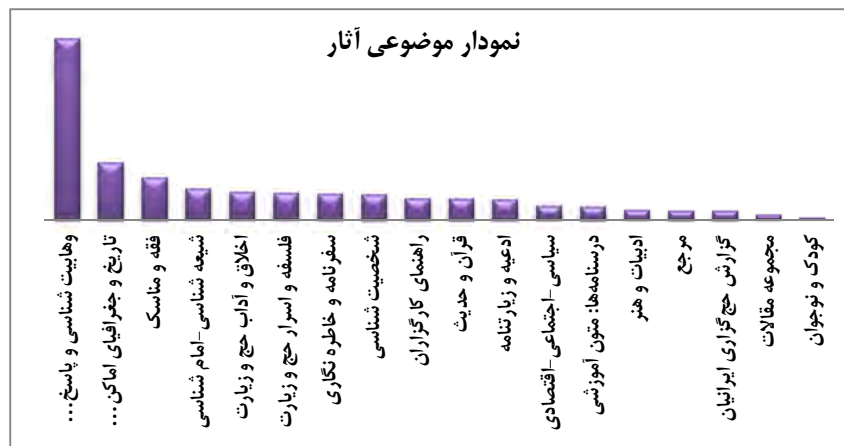
۱۳۹۴)

۳. دیدار آقای مطیع الرحمن، وزیر امور دینی

کشور بنگلادش، به همراه تعدادی از معاونان و

دستیاران ویژه با ریاست پژوهشکده (اسفند ۱۳۹۳)

موضوع	تعداد	موضوع	تعداد
وهابیت شناسی و پاسخ به شبهات	۲۷۳	ادعیه و زیارتنامه	۲۹
تاریخ و جغرافیای اماکن زیارتی	۲۱	سیاسی - اجتماعی - اقتصادی	۸۶
فقه و مناسک	۲۰	درسنامه ها: متون آموزشی	۶۴
شیعه شناسی - امام شناسی	۱۵	ادبیات و هنر	۴۶
اخلاق و آداب حج و زیارت	۱۴	مرجع (دانشنامه، کتابشناسی، فرهنگنامه و...)	۴۲
فلسفه و اسرار حج و زیارت	۱۴	گزارش حج گزاری ایرانیان	۴۰
سفرنامه و خاطره نگاری	۸	مجموعه مقالات	۳۹
شخصیت شناسی	۳۸	کودک و نوجوان	۳
قرآن و حدیث	۳۶	ترجمه ها (به انگلیسی، ترکی، اردو)	۳۶
راهنمای کارگزاران	۳۰	نشریات (میقات حج، میقات الحج، زیارت)	۱۴۸ شماره
جمع کتابها (بدون در نظر گرفتن مجلدات نشریات)		۸۵۱	
جمع (با احتساب مجلدات نشریات)		۹۹۹	

آثار پژوهشکده به تفکیک سال انتشار

تعداد	سال	تعداد	سال
۲۵	۱۳۸۲	----	----
۲۴	۱۳۸۳	۱۸	۱۳۷۱
۳۳	۱۳۸۴	۱۰	۱۳۷۲
۳۴	۱۳۸۵	۶	۱۳۷۳
۵۴	۱۳۸۶	۱۶	۱۳۷۴
۸۸	۱۳۸۷	۳۲	۱۳۷۵
۴۷	۱۳۸۸	۲۵	۱۳۷۶
۳۸	۱۳۸۹	۱۶	۱۳۷۷
۸۸	۱۳۹۰	۱۹	۱۳۷۸
۶۰	۱۳۹۱	۲۷	۱۳۷۹
۴۴	۱۳۹۲	۲۲	۱۳۸۰
۸۰	۱۳۹۳	۲۱	۱۳۸۱